

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski
Julisce Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

GLASILO SAVEZA

JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

AKTUELNI PROBLEM

Problem narodnih manjina prije rata nije se postavljao na način kao što se postavlja danas. Jer veći dio narodnih manjina u Srednjoj Evropi nije imao svoje nacionalne države. Poljsaci su bili raspoređani između Austrije, Njemačke i Rusije, Česi i Slovaci između Austrije i Mađarske, pa borba tih naroda nije imala karakter današnjih borba narodnih manjina, već je bila nacionalna borba za stvaranje svoje države ili borba za izjednacivanje u okviru države u kojoj su se ti narodi nalazili. Jedino oni narodi koji su imali nacionalnu državu i bili na njenim granicama ispoljavali su iridentističke težnje. Najjača i najpoznatija je bila borba Talijana u Austriji koji su otvoreno isporučivali težnje da se oteže od Austrije i da se priključe Italiji.

Proklamiranjem prava samoodređenja naroda i preuzimanjem međunarodnih obaveza za pravedan postupak s manjinama u novostvorenim državama, manjinsko pitanje je dobio iz rata svu svoju aktualnost. Iako je od 60 milijuna stanovnika Srednje Europe koji su bili pod tujom vlašću, došlo iz rata 40 milijuna u svoje nacionalne države, nacionalna borba nije izgubila ništa od svoje oštrelje. Stavite, to je bio razlog da se ona povede u užem, ali zato oštreljem opseg, jer veći dio narodnih manjina ima danas svoje nacionalne države.

Baš obzir na manjine koje imaju svoje nacionalne države, danas je to pitanje najosjetljivija točka evropske politike. Naročito u onim krajevinama gdje manjice graniče sa svojom nacionalnom državom, kao na pr. Sudetski Nijemci, Poljaci u Njemačkoj, Mađari u Čehoslovačkoj itd., dok je pitanje onih manjina, kojih žive u diaspori, kao na pr. Nijemci u Vojvodini ili Gradičanski Hrvati u Njemačkoj, manje osjetljivo budući da te manjine ne mogu ispoljavati iridentističke težnje, jer ne žive u teritorijalnom kontinuitetu sa svojim narodnjacima, koji imaju svoju nacionalnu državu. Još manje se vodi briga o onima koji nemaju svoje nacionalne države, kao na pr. Lukički Srbi ili koji žive raštrkani kao Židovi.

Kada je iz rata osnovana institucija Kongresa narodnih manjina, išlo se s pretpostavkom da će mogće na istim principima uređiti položaj narodnih manjina u cijeloj Srednjoj Evropi. Manjine su davale obaveze državama u kojima su se nalazile da će se odreći iridentizma, a države bi bile imale sa svoje strane da garantiraju manjinama slobodan kulturni, gospodarski i nacionalni razvijanje. Ali malo posmalo kako se Evropa idejno razdjeljivala, oružala i grupirala u saveze idejne i vojne, ti principi su postigli iluzorni. Jer države koje su uslagale sve sile da se osiguraju i naoružaju, bilo za napad bilo za obranu, nisu mogle a da ne nastoje kako bi uklonile sve ono što bi moglo da im umanji sigurnost ili što bi moglo da im posluži za napad. Utvrđujući granice na kojima su živjele narodne manjine — te države su nastojale da neutraliziraju svaku eventualnu štetu koju bi moglo te narodne manjine nijuhovu sigurnost. Zato su manjine nastojale assimilirati ili iseliti ih u koj drugi način učinili neškodljivim. Razumljivo je da je to izazvalo reakciju kod manjina kao i kod njihovih sunarodnjaka preko granice. S druge strane su države koje su imale svoje sunarodnjake: preko granice pod tujom državom nastojele te svoje sunarodnjake upotrebili kađut protiv te susjedne države, pa je na taj način potpuno nestalo onih principa o kojima se onako svečano raspravljalo pred 20 godina u Ženevi i u Parizu. Principi prava za sve narode podjednako, bili oni veliki ili mali, pogrenuti su. Princip da svaki narod ili narodni dio ima pravo na nesmetani kulturni i nacionalni razvijati odbačen je skoro svuda u interesu ratnih priprema, a došlo se i do te da su se neke eminente, nacionalističke države, kao na

Rumunjske manjine I Rumunji postavljaju pitanje svojih manjina u drugim državama

Profesor g. Bratianu tretira u »Universalnu situaciju u Češkoslovačkoj« vezu sa zahtjevima sudetskih Nijemaca. Prema njegovom nazoru će se taj problem rješiti mirno i neće dovesti do rata, ali baš to rješenje će imati velikog odjeka u svima zemljama, gdje žive manje viši kompaktne manjine. Nije isključena mogućnost, da će se u Rumunjskoj morati u ovoj ili onoj formi ponovo proučavati pitanje manjina, ali ujedno se ne smiju zaboraviti Rumunji, koji žive kao manjine u drugim zemljama. Kako je osnovan Generalni komesarj za manjine u Rumuniji, isto tako će biti aktuelan problem osnivanja specijalne institucije, koja će se brinuti za situaciju rumunskih manjina u inozemstvu.

Prema stranim podacima, koji prema nazoru profesora Bratianu imaju tendenciju da smatraju te cifre, izvan Rumunjske žive Rumunji još u sljedećim zemljama:

Sovjetska Unija	350.000
Bugarska	120.000
Grčka	100.000
Albanija	40.000
Jugoslavija	350.000
Mađarska	40.000
Češkoslovačka	15.000

Znatan broj Rumunja živi podalje na drugoj strani Atlantskog Oceana, ali na njih je kulturno-politički utjecaj Rumunje daleko slabiji, nego u državama koje graniče s Rumunjskom. U nekoliko od tih država Rumunji žive u kompletne masama, kao na primjer u Sovjetskoj Uniji i Bugarskoj. U drugim zemljama sačinjavaju manjina ostražu među domaćim stanovništvom, na primjer u Makedoniji i Pindskog oblasti. Prema rumunjskim izvještajima broj Iu Rumunja na strani znatno veći, nego na mjestu tablice i iznosi 1.900.000 duša. Većina Rumunja u drugim zemljama žive u daleko nepovoljnijim prilikama, nego manjinske grupe u Rumunjskoj i u prijateljskim i savezničkim zemljama proces odnarođivanja napreduje dosta brzo — kako tvrdi Bratianu — te tako već sada može računati s time, da će iduće pokolenje Rumunja u tujini zaboraviti svoj jezik i svoje poreklo. Nedavno je javljeno — nastavlja profesor Bratianu — da turska vlada inžinjerova da preduzine široki petogodišnji plan kolonizacije Turaka iz drugih zemalja u Turskoj. Rezervirano je oko četiri milijuna hektara zemlje, na kojoj će se kolonizirati neki pola milijuna Turaka iz Rumunjske, isto, toliko iz Jugoslavije i neki milijun iz Bugarske. Taj proces nacionalne koncentracije se već ispoljava u Rumunjskoj, isto, toliko iz Jugoslavije i nekih manjina iz Bugarske. Taj proces nacionalne koncentracije se već ispoljava u Rumunjskoj, isto, toliko iz Jugoslavije i nekih manjina iz Bugarske. Taj proces

Turska je vlada — piše Bratianu — proučava jedinstven način kako da rješi problem odnarođivanja Turaka, rasplaćujući na drugim državama. Rumunjska treba da pretresi taj problem prije nego što pojedine grupe Rumunja u inozemstvu začinave svoj jezik i pretope se u tamošnje

stanovništvo, kao što se dogodilo Rumunjsima u Istri i Moravskoj. U rumunjskoj je sada u toku proces osvajanja privrednih i kulturnih pozicija od strane Rumunja, ali to rješenje će imati manje viši kompaktne manjine, gdje žive manje viši kompaktne manjine. Nije isključena mogućnost, da će se u Rumunjskoj morati u ovoj ili onoj formi ponovo proučavati pitanje manjina, ali ujedno se ne smiju zaboraviti Rumunji, koji žive kao manjine u drugim zemljama. Kako je osnovan Generalni komesarj za manjine u Rumuniji, isto tako će biti aktuelan problem osnivanja specijalne institucije, koja će se brinuti za situaciju rumunskih manjina u inozemstvu.

RUMUNJI U ĆIĆARIJI

I Rumunji se sve više zanimaju za svoje manjine u inozemstvu. Češće se piše o istarskim Rumunjima — takozvanim Ćićarima, koji su skoro potpuno assimilirani. Ti Rumunji su, živeći s Hrvatima, postali i po jeziku i po osjećaju Hrvati. Jugoslavije je da im u posljednje vrijeme posvećuju pažnju i talijanske vlasti, kao i Španija, po tako prilikom predavanja, koga je održao rumunjski profesor Isotescu u riječkoj »Vedeti d'Italia« piše učitelj a, da u Rumunjinu u Istri. On misli da ih ima preko 3.000 i kaže da se ima zauzvrat jedino priprejanje Istre, Italije da nisu ti Rumunji postali Hrvatima kao njihovi sunarodnjaci na Krku. Čudno je, medutim, da je službeni Italija, koja se po piščevu mišljenju tako zauzimala za istarske Rumunje, nabrojila tri godinom poslije pučanstva 1921. god. — kada se poslijednji put pospisivalo pučanstvo i no načnosti, samo nešto preko 1.600 Rumunja u Istri. Nastaje pitanje da li se pisac članaka »Vedeti« zabrunio u svojim Izlaganjima ili je pak službeni Italija tada zauzimala skoro polovicu Rumunja, kao što je bila zauzeta toliko hildada Hrvata i Slovenaca u Istri. Pisac je očvidno i inače slab informiran o prilikama među Rumunjima i Istru. Istina je da je talijanska 1919. god. (daleko prije dolaska fašista na vlast) bila u Sušnjevcima ustavljena dvociješnja talijansko-rumunjska škola, ali pisac se morao znati da je fašistička školska reforma ukinula sve metalijanske škole.

Od svega dobroga što je Italija iskazala istarskim Rumunjima je jedino to, što je ustavljena nova rumunjska općina Sušnjevcima koja je sastavljena od frakcije Boljuničke općine Gradinje. Letaj i Sušnjevica od frakcije Plominške općine Brođe, Jesenović i Nova Vas, te frakcije Grobriča iz Pazinske općine, tako da su ženejanski Rumunji ostali izvan tega komplikovanog.

Prije komesarja te nove općine je postao neki Andre Glavina, koji je bio, kako spominje pisac u »Vedeti«, ugojen u talijanskim dijelima i bio je najbolji suradnik vlasti u nejihovoj težnji da ih Istri dati čini potezni talijanski znaci.

Zahtjevi Nijemaca u Memelu Nijemci u Memelu traže autonomiju

Memelsko područje s gradom Memelom (litavski Klaipeda) nalazi se na donjem toku Nijemaca. Memel je velika luka, Memelsko područje je bilo prije nijemacko — pripadalo je provinciji Istočna Pruska — a od 1924. je bilo autonomno područje dio Litve. Obasije 2657 km² i broj oko 150.000 stanovnika. Oko 50% stanovnika su Nijemci, pa su posljednji događaji u Čehoslovačkoj, imali utjecaja i na Nijemce u Memelu. Tako ovih dana javljaju listovi iz

Varsavje da je nijemacka manjina u Memelu stavila dalekozračne zahtjeve. Nijemci u Memelu — Litvi traže punu slobodu, povlačenje litavske vojske i litavskog redarstva iz Memelskog područja, priznajenje zakonomodavnih kompetencija memelskom području. Priznaje tih prava memelskom Nijemcima predstavljajući bi, prema mišljenju njemerađujućih varšavskih krugova, prvi korak za otečjepanje Memela od Litve i prisajednjenje Nijemacku.

UZAJAMNE NJEMAČKO-POLJSKE OPTUŽBE Memorandum poljske manjine u Njemačkoj i njemačke tužbe protiv Poljske

»Schlesische Zeitung« javlja da je posljednji dana oduzeća legitimacija za prelazak granice Elftavanu nizu Nijemaca iz okruga Ribnik u Poljskoj. Do sada je poznato oko trideset lakovih slučajeva. Mađam su po srijedi lica koja su bila zaposlene na njemačkoj strani i koja su sada izgubile posao, posto ne mogu da prelaze granicu.

I tako se na tim pogrenjenim principima oscrtava sve teži i teži položaj onih ljudi koji nisu mogli da budu obuhvaćeni u granice svoje nacionalne države, već su pred 20 godina — u interesu mira — prepusteni drugoj državi s nadom da će se s njima postupati pravedno i čovječno. — (p)

koji nisu mogli da budu obuhvaćeni u granice svoje nacionalne države, već su pred 20 godina — u interesu mira — prepusteni drugoj državi s nadom da će se s njima postupati pravedno i čovječno. — (p)

„SLOVANSKI PREHLED“ O HRVATIMA I SLOVENCIMA U ITALIJI I NJEMACKOJ

U posljednjem broju praškog »Slovenskog Prehleda« priopćuje g. J. Vuga za nijemljivi članak: Sudbina jugoslovenske manjine u današnjoj Njemačkoj i Italiji. U bivšoj Austriji je bio potoljaz znatno lepsi nego li u Italiji. Slovenci imaju svoje novine »Koroški Slovenec«, a Hrvati »Hrvatske novine«, koja oba lista izlaze u Beču. Slovenci imaju manje političke i narodne slobode nego li Hrvati u Gradištu. Hrvata imade u Gradištu 60.000, od kojih živi u Beču 15.000. U Mađarskoj ih imade još 30.000. Hrvati u Beču su dosta slabo organizirani a najbolje u Gradištu. Tu imade 5 općina s hrvatskom većinom. Za razdu stare monarhije bilo je 50 crkvenih hrvatskih škola, a danas imade samo još 23 crkvenih hrvatskih škola, a 13 utrakvičkih pučkih škola, gdje imade ispod 70 posto hrvatske djece. Gde imade samo 30 posto hrvatski djece tamo se podučava hrvatski jezik samo kao neobligiran predmet. Na srednjim, gradjanskim i učiteljskim školama ne može hrvatski jezik niti kao neobligirani predmet. Hrvatsko kulturno društvo imade po svuda svoje područnike, te se uspiješno bori protiv njemačkih društava Deutscher Schulverein i Südmark.

Što se Italije tiče prilike su se toliko poboljšale te tamošnja vlada daje dozvolu mnogim emigrantima, da smiju posjetiti svoje domove. Običava se da će dati pravila, gradjanskim i učiteljskim školama ne obavešta hrvatskog jezika niti kao neobligirani predmet. Hrvatsko kulturno društvo imade po svuda svoje područnike, te se uspiješno bori protiv njemačkih društava Deutscher Schulverein i Südmark.

Što se Italije tiče prilike su se toliko poboljšale te tamošnja vlada daje dozvolu mnogim emigrantima, da smiju posjetiti svoje domove. Običava se da će dati pravila, gradjanskim i učiteljskim školama ne obavešta hrvatskog jezika niti kao neobligirani predmet. Hrvatsko kulturno društvo imade po svuda svoje područnike, te se uspiješno bori protiv njemačkih društava Deutscher Schulverein i Südmark.

Pred kratkom so prinesli italijanski ličanek, u katerem je bilo opisano vse ruđno bogastvo u Abesiniji. Podatke za ta članek so dali generalni nadzorništvo za rude, rudniški uradi (državni u podzračnih rudnikov) in privatna rudniška podjetja. Vse te informacije se nanašajo na ozemlje, ki je bilo dosegaj preko 1.600 Rumunija u Istri. Nastaje pitanje da li se pisac članaka »Vedeti« zabrunio u svojim Izlaganjima ili je pak službeni Italija tada zauzimala skoro polovicu Rumunja i Slovenaca u Istri. Istina je da je talijanska 1919. god. (daleko prije dolaska fašista) ustavljena novu rumunjsku općinu Sušnjevcima ustavljena od frakcije Boljuničke općine Gradinje. Letaj i Sušnjevica od frakcije Plominške općine Brođe, Jesenović i Nova Vas, te frakcije Grobriča, tako da su ženejanski Rumunji ostali izvan tega komplikovanog.

Abesinska visoka planota izključuje možnost velikih petrolijskih ležiša. V Sotnišu u abesinskem nižem predelu raziskuje italijansko petrolijsko društvo AGIP. Pretrag so našli samo u majhnih količinah in po kvaliteti je najslabši (lijep). Sljido so našli na dve krajini, kar bi pristao u poslov za industrijske svrhe. Već vrednosti imaju ležišta solitra in u rudnikih Dallol u Dankali. Za izkorišćenje je bio pripravljen već druži. Ugotovili so, da je železna ruda precej razrijeti, a precizirati niso mogli obrok ležišta. Vsa najdiša železa, katera se dosegaj pregleđati pa so brez posebne pomenje. Već se nadajuće gledate zlata in platina. Toda do sedaj niso vsa ležišta pregleđana, a u ni moguće izrezeti ničesar točnega. Eritreji so našli precej obširna ležišta, omejeno je ležište, bakrena ruda u Eritreji. Nade, ki so bile inveli, da bodo našli baker in Hararju so se dosegaj izjavile. Ciu so našli v. Somaliji. O drugih kovinah še niso našli nikakih sledov.

K temu bi le omenili, da je gotovo že pregledan veliki del abes, omenila in da kakih velikih ležišta rude tudi nadalje ne bodo našli, ker so deli u teku teh zadnjih let v veliki meri že opravljena. S tem so se tudi precej omejile nade in upanje, da je Abesinja bogata na rудah, kar so po kazala dosadašnja raziskavanja.

NOV PAPIRNATI DENAR V ITALIJANSKIH KOLONIJAH

Italijanska vlada je izdata posbeni dekret, po katerem se bodo uvede u Italijanske kolonije posebni papirni bankovci po 1000, 1000 in 500 lir, ki jih bo izdala Italijanska narodna banka. Promet s temi bankovci bo dovoljen le v mejih Italijanskih kolonij in bo promet zunaj njih z njimi prepovedan. — Dilenik, ki bo prestolj meje kolonij, poda dekret, s katerim je bila uvedena ta novota, ni recenega nič o tem, na kakšen način so te lire krite in kakšno je njih razmerje z održom na zlato podlagi. Ker pa je promet zunaj kolonij z njimi prepovedan, zgleda da gre za nečisto notranjo krajevno inflacijo, zlašti se, ce se ozdra na to, da je nominalna vrednost bankovcev zelo visoka. Indaj toj torek majhno vrednost.

PREGLED DOGADAJA

Situacija u Španjolskoj i Kini

Rat u Španjolskoj bijesni sa svim grozama, od kojih je najstrašnije svakako zračno bombardiranje pozadine, pri čemu strada građansko pučanstvo.

Ova najnajstrašnija strana Španjolskog rata bila je već jednom, u siječnju ove godine, prigodom jednog osobito žestokog bombardiranja Barcelone, predmet međunarodnih prekorova; za koje je inicijativa dala britanska vlada. Tada su se londonski i pariski vlasti obratile na obe vlade u Španjolskoj s apelom, da se obustavi bombardiranje pozadine, Republikanska vlada, čija avijacija je dakle slabija, pa prema tome nije posjeduje jedinako sredstvo za represiju, pristala je uz uvjet, da pristane i protivna strana. Ali nacionalistička vlada je odbila takvu obvezu s motivacijom, da se u velikim gradovima nalazi mnogo sakrivenih vojnih objekata, pogolovo u Barceloni. Nakon toga dođuće nije došlo do sporazuma, ali britanska vlada se zadovoljila faktičnim stanjem, naime da su napadaju i takvom ospuštu za jedno vrijeme prestali. Sada pak, u vezi s pojačanimi porom republikanaca, oni su ponovo učestali u strahovitoj mjeri, koja pruža sliku onoga šta bi bio budućnosti svaki potalni rat, u kojem prestaje razlikovanje između boraca i neboraca, između fronte i pozadine, pa prema tome i između onih koji svjedočuju tatuju i onih koji to ne čine. Barcelona u vlasu je uputila mrežu francuskoj i engleskoj vlasti pozvaniči se na njihovu prijašnju inicijativu, osim toga bilo je o temu bombardiranju govorio u britanskom parlamentu, no iz odgovora Chamberlaina i Butlera vidi se, da britanska vlada ne goji nikakvu nadu u mogućnosti sklapanja nekog sporazuma, kojim bi se u stvari, britanskički rat mijene stvorite norme čovječnosti.

Počinjanje nacionalističke zrnatne akcije preštavljao je odgovor na pojačanje vojničkog utjera republikanaca sa čijim skorijim slijedom je još pred mjesec dana računano ne samo Franco nego i talijanska vlada, koja je zbrog toga i pristala da u sporazumu s Engleskom od 16. IV evakuaciju stranaca kaši u Kini, što je ukinulo sve prava i mogućnosti ugovora. Republikanska vojska, koja je nabavila novo oružje u inozemstvu, ispijela je doista početkom svibnja zaustaviti daljnje nacionalističko prodrijevanje, koje je kod Tortose dospijelo do mora i tako rastavljalo republikansko područje u dvoje, ali nije prvom nafetu slomilo svaki otpor protivnika. No republikanska ofenziva sjeverom od Leride, kod Daragueru i Trenpa, sa ciljem da odbije nacionaliste od pirinejskih klanaca koji pretstavljaju spomenicu i eventualnu ostupnicu prema Francuskoj, nije uspjela. Agencija United Press, čiji prikaz ne može smatrati objektivnim, tvrdi, prema podacima nacionalista, da su republikanci poduzeli preko 40 napada na Kini. Osim toga, stalno se prevozi ogroman ratni materijal iz Japana. Po prevozi vojnih struktura, sada je u Kini angažovanog ogromna kineska vojska u broju od oko 1.300.000 ljudi. Na taj način, Japan će dublje ući u rat tako da njezina vlada još nije službeno obavijala.

Priestolnica maršala Cang Kai Seka preseljena je poslije pada Nankina u Hangu. Kineska vlada i sada se nalazi u Hangu. Ovaj kineski grad vezan je za željeznički prugom za Peking. Vlakom u ovom željezničkom pruzi vrši se ugradnji snabdijevanje kineskih trupa ratnim materijalom iz Sibira i Vanjske Mongolije. Japanski krovni u Tolon tvrde da Sovjetska Rusija neprasteno salje ogroman ratni materijal kineski vojski.

Premda poslednjim vijestima iz Kine, nastavlja se velika bitka za osvajanje pruge Peking-Hankou, koja pretstavlja važnu željezničku vezu za snabdijevanje kineske vojske ratnim materijalom iz Sovjetske Rusije preko Mongolije. S druge strane bombardiranjem Kantona Japanci nastoje da preskuči veze Kine sa engleskim posrednikom, jer smatraju da se slavno snabdijevanje Kine vrši s te strane.

Novi pregovori Jugoslavije sa Italijom

Ukrošio bi se imao sastanak talijansko-jugoslavenskih starih prijateljih, uđor, da raspravi stajne uzaljame trgovine. Za ovaj sastanak vrše se na službenim mestima i u interesantnim ustanovanjima vodne plovne prenute. Na ovom sastanku će se osobito proučiti elektro-iskrcavanja kontingenata.

MALE VIJESTI

— Trst, Maté Prilbačić Šmucat kod Kopra dobio je od Mussolinića 700 lira nagrade zato što mu je žena rodila dvojke.

— Britanska vlada poduzela je naročitu akciju, da bi se u buduću sprijedještalo zračni bombardiranja i u tu se svrhu obratila na USA, Svedsku i Norvešku za sastav komisije iz tih zemalja, koja bi pregleđala sve gradove dosada bombardirane iz zraka u Španjolskoj.

— Nazadovanje talijanskog uvoza stoke iz Mađarske. Talijanska vlada ponovno je smanjila uvoz mađarske stoke. Mađarski izvoznici moći će ove sedmice izvesti u Rijeku samo 300 komada goveda. Prvotni sedmideset kontingent iznosio je 1200 komada sedmideset. Nedavno snizio je taj kontingent na 600, a sada na 300 komada goveda.

— Drugi kongres instituta za međunarodna pitanja u Miljanu završio je u subotu rad i privlačne rezolucije, kojom se odaje počast talijanskim vojnicima, koji se bore u Španjolskoj.

— Henleinov organ „Rüadschau“ apelira na Nijemce, da povuku svoju diecu iz čeških škola. Apel se završuje riječima: „Nijemci, vaša dieca pripadaju vašim nemačkim školama.“

ODLOMCI IZ NAŠE POVIJESTI

Biskup Dobrila u istarskom saboru

Dr. Juraj Dobrila, biskup porečko-pulski biskup u Poreču od godine 1858 do godine 1875 i tršćansko-koparske biskupije u Trstu od godine 1875 do smrti dne 13 siječnja 1882, bio je virilni član pokrajinskoga sabora za Istru u Poreču od prve nego sredine dne 6 travnja 1861 do svoje smrti. Istarski je sabor imao tri vijećnice, a to su u početku njegova rada bili tršćansko-koparski biskup dr. Bartolomej Legat (umro 12. veljače 1875), porečko-pulski biskup dr. Ivan Vitez (umro dne 4 rujna 1877). Svi su oni u prvim godinama saborskoga rada Često prisustvovali njegovim sjednicama i više puta učinili rješje u raspravama različitih pitanja. To je bilo pridobiveno, jer je između dvadesetčetvenih biskupskih načelnika zaustavljen biskupski zastupnik u Talijanu, ali... samo u vlastitom jeziku. Treba ga dakle odgajati i Hrvata, kako je pokazano u odjelu Talijana, ali... samo u vlastitom jeziku. Treba ga dakle odgajati i hrvatskom jeziku. Kako Talijanima u Istri ne bješe po volji, nedavna nastava na učenjačkom jeziku, nije ni Hrvatima ove pokrajine "nikeko" po volji nastava na talijanskom jeziku. Poziva se na oslećaj pravednosti kod Talijana. Spominje se postupak u Češkoj, u Tirolu i u Šleskoj, edicije učiceviše narodnosti upozorava na priču u Muravskoj, u Gorici i u Dalmaciji, gdje se poštuju prava dvoju ili više narodnosti, pa zaključuje: "Hrvatski narod spava, no niti surtat onaj koji spava; koji spava, može se probuditi, a kad se probudi, možao bi raditi, kako možda ne će biti pravoj Talijanu."

Dobrila je, međutim, učazio u saborske rasprave samo od 1863 do 1866 godine. Neskladstvo saborske vjećine, koja se najbolje čestovačala u raspravi o vlastitom izbora, tek dne 25. rujna 1861. Kako je bezbitnost talijanske vjećine u saboru od svih prvih dana pretaljala svaku mjeru prema pravu, bilo je potreban virilistički izbora, a važnu poslužio njegov biskupski zvanični skrenutje mu pažnju na drugu stranu, gdje im se potječe i bilo založeno. Da te i htio misliti na sabor i dolaziti u nj, no bi to bio više mogao, kad je sazvao vatikański koncil godine 1867 i kad je smrtni biskup Legata god. 1875 prenesen je biskup u Trst. Kad je g. 1882 umro, bilo je već više spremnih narodnih zastupnika hrvatske stranke, koji su nastavili Dobrilić, rad. Među njima su najpoznatiji Matko Mandić, Vjekoslav Špinjel i dr. Matko Laginja. Kad im je uspeli bio već na vjeću, kad je priznane davnojavnosti Hrvata s Talijanima već bilo na vidiku, došla je svjetska katastrofa, koja je pogazila i ugušila pravedne težnje biskupa Dobrile, i njegovih naslednika za normalan život i napredak hrvatske i slovenske vjećine pučanstva u Istri.

(Po Nikoli Ženi)

Nesreča u naših kolonijah v Prekmurju

Poplava v Benici in v Peteshovcih

Ljubljana, maja 1938. Nepričakovano hitro in izredno silno narascanje Mure v preteklem tednu je prizadel veliko Skodo tudi kolonijam primorskikh emigrantov v Benici in Peteshovcih. Obenemelj ležita ob izlivu Lendave in Mure in sta ustasti v prvih povojnih letih iz prenajnji vojnih barak. Sem se je priselilo večje število druzilj z Goriskega in iz Istre in v notu svojega obrazca začele obdelovali temelj, ki jih je vsaj z najmlajšim za preživljevanje vratala trdo delo.

V noči od 23 na 24 maja pa je prislada nad nje nesreča. Okoli tretje ure zjutraj jih je zbulido iz spanja močno sumnjevine. Nekaj jih je bil pre obvestil o večjih načiljih na Gornjem Stajerskem in o preteči poplav.

Benecje steje danes 32 državljani s približno 160 dušami. Peteshovci pa 25 družin s približno 120 dušami.

V manj kot pol ura sta bili obe koloniji pod vodo. Posledno budo je bilo priseljeno Benicje, Zanjan so skušali Beničani ohramiti usljo ob potoku Lendave, voda pa je klub nihovim napornim ponisala in valoval Lendave in Mure so preplavili nizve in naselje. Večje število jih je bilo sosednja primorska kolonija Plince, kjer živijo kakih 20 družilj. Tudi se je posrečilo obavarovati pred derčno vodo vas na polja.

Ko je voda pri Benicji porušila naselje, je zajela prva voda posledno na poplavljivo mesto, krave in konje, že po vodi čez že ogroženi most in Plince, prasiče hi perutno na pa morali spraviti v podstrešje. Most se je u prvih urah poplavio.

Peteshovčani so resili svolo živino na mariof in k devema kolonistoma, katerih hiši sta bili edini ostali neprizadeti od grozne nesreče.

Voda je stala te v hišah več kakor dva dni in je v nekaterih dosegla do 1 metra. Se tri dni pozneje so bila nekatera dvorni-

— Predstavnik Chilea, v Ženevi predao je tajništvo Lige naroda notu, kolonijalno najavljuje istup Chilea iz Lige Naroda.

— Benito Mussolini posjetil će ovili dana Padovu, a onda Trst, gdje će održati govor.

— Cijene u Italiji moraju kroz dve godine biti stabilne, i to za robu, načinjene i zakupe, vodu, plin i struju.

šča pod vodo in velike mlakuže so pokrivale polja.

Benici sta se dve hiši popolnoma zrušili, tri pa delno ostale pa so vse močno poškodovane. V Peteshovcih je voda podriješila tri lehev in boli ali manj poškodovane, vse hiše razen omnenjenih dveh, ki stoje na varnejšem mestu.

Pribivalci so bili silno zbgani in niskokrili niso hoteli zapustiti svojih ogroženih domov. Večina se je nastanila na podstrešnih leseni barak in hiš in oblasti so šli morati s sledečimi. Na pomoci so pribivalci tudi vojaci iz Ptuj. Z motornimi kolodji so spravljali ljudi in živine na varno in so im dovoljavali živež in oblike.

Skodo cemijo v Benici na preko 300.000 v Peteshovcih na na preko 200.000 dinarjev. Ljudje so ostali brez hrane in živina brez krme. Treba je nujne pomoći. Se posebno radi lega, ker je voda tudi pšenico, krompir in druge pridelke na polju popolnoma uničila.

Pribivalstvo želi, da bi prišel "bas" in drugi zastopniki oblasti na kraj nesreče, da bi se osebju prepričali o grozoti zadnjih poplav. Obe vasi sta že vajeni poplav. Ne nimate leto, da ne bi prestali večje ali manjše poplave. Toda letosna poplava je spravila pribivalstvo v obup.

Z nujno pomorju pa niskokrili Ženevi se ni rešeno vprašanje teh nesrečnih kolonij. Naseljeni so živovali vse, svoje imetje in svoje zdravje. Skoro vsi so postali na nezdravem ozemlju med Muro in Lendavo. Nekaj ležišč, težko delo na polju in konj zadržati hrano pa nuditi najboljši teren za žirjevanje. Jetike. Poleg tega pa jih težilo se dolgo: anuitete za agrarno zemljo, pribivalstvo za kolonizacijski fond in odpisala Zvezci agrarnih društev za hiše. Peteshovčani in tudi Pinčani prav srčno želijo, da bi se imu to breme olajšalo in t. dogovori opisali, kajti drugače ne morejo več vztrajati na svojih mestih.

Beničani pa morajo žal misliti na presele drugega, kajti na sedanjem kraju spreže večkratnih letnih poplav ne moreje več vztrajati, in so se v tem pogledu tudi že obrnuli na pristoino politično oblast.

— 10 postotni porez na kapital u Italiji. Talijanski ministar finansija grof Thaon di Revel izjavio je v senatu da će porez od 10 postot na kapital, koji je uveden prošle godine, donijeti ukupno 3 milijarde lira, svakako manje nego što se očekivalo.

— Nastavak pregovora izmedju Italije in Francuske očekuje se netom bude provedeno povlačenje dobrotvoljaca iz Španjolske.

